

Foximaxi

VISSZHANG - LXI. évfolyam, 36. szám, 2017. szeptember 8.

Július 21-i számunkban Reményi József Tamás nyílt levelet intézett íróársaihoz, melyben határozottan bírálta a Kárpát-medencei Tehetséggondozó Nonprofit Kft. (továbbiakban: KMTG) Előretolt Helyőrség Íróakadémiájának minden hasonló intézménnyel szembeni kivételezett helyzetét, és ezen keresztül a közreműködésre felkért írók cinikus hozzáállását: „Látom, nem is olyan lassan a pénzzel együtt egyre többen elfogadjátok majd, hogy a Tőletek elvett és egy bábukézből megnövelt összegeket, mindazt, amit a Ti kivéreztetett írószervezeteitől, pályázó társaitoktól, kiadóitoktól, lapjaitoktól, Tőletek magatoktól zároltak, megcsapoltak, megvontak, immár megjuhászodva itt visszakaphatjátok” - írja Reményi, kérve a felkérteket, hogy személyükkel ne legalizálják a torz és aránytalan támogatást.

A Népszava július 29-i száma összeállítást közölt, amelyben Szócs Géza, aki az ÉS-ben válasz nélkül hagyta Reményi levelét, a napilap megkeresésére általánosságban reagált, mondván, „a tehetséggondozó, vagy akadémia, vagy kft., bárhogyan nevezzük, azért szúrja sokak szemét, mert az uralkodó véleményformáló centrumok, kánongyártó műhelyek, megmondó monopóliumok érdekeit sérti”.

Vita kerekedett az Élet és Irodalomban, melyben megszólalt Krusovszky Dénes (A közép széle és vége, 2017/32., aug. 11.), Grecsó Krisztián (Menekülő helyőrség, 2017/33., aug. 18.), Demény Péter (A vidor loholók, 2017/34., aug. 25.), Fehér Renátó (Mi mind ők voltunk egykor, 2017/34., aug. 25.), Kőrössi P. József (A Főnök, 2017/34., aug. 25.) és Selyem Zsuzsa (Ők majd bevédenek, 2017/34., aug. 25.), Gaborják Ádám: A KGMT után? (2017/35., szept. 1.), Antal Nikolett-Korpa Tamás: Hamis remény? (2017/35., szept. 1.). Mostani számunkban Péterfy Gergely írását olvashatják. Közléseinkre felhívtuk Orbán János Dénes és Szócs Géza figyelmét, véleményük megírására kérve őket.

A Magyar Narancs körkérdésére a január 20-i számban már elmondtam a véleményem a KMTG-ről. Rövid sommázata ez a mondat: „Ma az államilag támogatott kultúra alkalmi kivételektől eltekintve a dilettánsok bosszújáról szól.” Az elmúlt fél évben a véleményem egy jottányit sem változott, legfeljebb annyiban, hogy az „alkalmi kivételek” még alkalmibbá és még kivételesebbé váltak, a bosszú pedig egyre acsarkodóbb és arcátlanabb. A KMTG-t az a jobboldali mitológiában általánosan elterjedt összeesküvés-elmélet hozta létre, hogy az igazi tehetségek érvényesülését a balliberális világ-összeesküvés hazai fiókvállalatai, a könyvkiadók, az irodalmi lapok, az egyetemi katedrák és a kanonizált irodalom együttes erővel igyekezett hosszú évtizedeken át megakadályozni. Berettyóújfalui eposzköltők, Pasaréti úti rímfaragók, kolozsvári beszélyírók és ferencvárosi evangelisták (ezek nem kódnevek, ne keressen mögöttük senki létező figurákat), akik nem tudtak érvényesülni, közösen vallják és táplálják ezt a mítoszt; nem újdonság, voltak ezzel már így trasteverei szonettköltők és schönebergi sci-fiírók is dögivel. A műveletlenség, a bárdolatlanság, pallérozatlanság, a korszerűtlenség, az avíttóság, a mű és a tehetség hiányát dühödt acsarkodással pótló akarnokság azonban többnyire megmarad a kocsmapultoknál és az önképzőkörök, amatőr művészportálok és fórumok pöffeszkedő unalmánál. Sok meg nem értett, csalódott zseni, aki a sikeres pályatársak fikázásában éli ki frusztrációját, és arról álmodozik, hogy egyszer majd mégiscsak beveszi az irodalom templomait, és akkor aztán lesz ott nemulass - ez a kulturális szcena elmaradhatatlan bohócszekciója. A NER - forradalmi kormányzáshoz méltóan - kiépíti saját intézményhálózatát, ahol a forradalmi ideológia a kötelező, s ahol a bohócosztályt tették meg arisztokráciának. Ebben a NER-féle párhuzamos univerzumban, amely akadémiák, egyetemek, kutatóintézetek és folyóiratok hálózata -

amelyek bőséges pénzforrásaikkal lassan csakugyan megfojtják a demokratikus és európai hagyományú intézményeket – felfüggesztik azoknak a diszkurzusoknak az érvényét, amelyeket ma a világ épeszű része folytat. Nincs gender, nincs multikulti, nincs liberalizmus, nincs szolidaritás – most ez a szocialista realizmus, az árja irodalom. A keresztény nyugati civilizáció megmentőjének szerepében tetszelgő törzsfőnök vezényletével ezek a derék atyafiak azt képzelik, hogy ezzel le is győzték a gondolkodás nagy centrumait. Ráadásul mint minden diktatúra, a NER is gyógyíthatatlan rangkórságban szenved, lassan az utolsó bokorugró fideszest is doktorrá emeli valamilyen világrengető tekintélyű egyházi főiskola, s a KMTG-ben akadémikus hölgyek és urak pávaskodnak.

Emlékeztek még a foximaxira? Ott is ugyanez zajlott, azzal az apró különbséggel, hogy alkalmanként még igazi filozófusokat is lehetett olvasni. Azoknak a fiatal embereknek, akik most azt hiszik, tehetségüknek végre szárnyakat ad a balliberális véleménydiktatúrából kiszabadult nemzeti szellem, szíves figyelmébe ajánlom ezt a szovjet embert gyártó, egykori kommunista intézményt. Kérdezzék meg azokat, akik még emlékeznek, mekkora becsületük volt az ott végzeteknek a valódi kulturális és tudományos világban. És akkor valamennyire már modellezni is tudják a saját jövőjüket.

A sikeres pályatársak, ahogy ez is lenni szokott, nem különösebben megengedőek, és ritkán mutatkoznak megértőnek a céhen kívüliek jajszavát hallva. A sikeres pályatársakból élő kiadók, kanonizálásukból életművüket építő kritikusok, a körülöttük nyüzsgő sznobéria még kevésbé. Sem kívül, sem belül lenni nem valami üdítő, de hát olvasgat az ember egy kis Horatiust, Dantét, Babitsot, és akkor látja, hogy ez sosem volt másképp. Ritkán történik meg azonban, hogy a politikai ideológia a hátára kap egy-egy ilyen bosszúszomjas tömeget; de persze ez sem analógia nélküli, a huszadik században például minimum kétszer megtörtént. Egyszer nácinak, másszor meg komcsinak kellett lenni hozzá, hogy a dilettánsok a centrumban érezhessék magukat. Aztán, ahogy ez lenni szokott, néhány évig dől az állami médiumokból a náci vagy komcsi szenny, aztán lassan elválnak a szar a májtól. A dilettánsokból sosem lesznek profik, az irodalom kiveti magából az értéktelent, akárhogy próbálják is az olvasóra, az egyetemekre vagy a külföldi kiadókra tukmálni. Az ásitás nagy úr.

Diktatúrákban csodadoktoroknak, mágusoknak, aranycsinálóknak áll a zászló. A NER-nek nincs komolyan vehető írója, logikus volt, hogy előbb-utóbb jön valaki, aki azzal házal, hogy feltalálta a NER-kompatibilis író algoritmusát, és rövid határidőre szállítást is vállal. 800 millió Orbán János Dénesnek? Ugyan már. Ennyi pénzt lapától be Mészáros Lőrinc a reggeli véreshurkához köretnek. Semmi egyéb nem történt, mint hogy jött néhány ügyes tolvaj, és lenyúl magának egy kis – vagy sok – pénzt. Aki beáll hozzájuk, maga is tolvajkodik, ezen nincs mit szépíteni. Vannak, akiknek ez megéri, „egyszer élünk, ide a gempát, mért pont én legyek lúzer, ha már mindenki lop” alapon.

Egy dolog nem lesz ebből az egészből: irodalom. A tolvajtempó nem igazán tesz jót az írás mindennapjainak: hiába ülsz egy kaliforniai villában a tengerparti teraszon, akkor is ugyanaz az istenverte fehér papír néz rád, mint arra, aki egy dohos albérletben görnyed fölé. És a dolog ott dől el, hogy mi kerül arra a papírra. A pénz az író kontra papír meccsben – sajnos – nem segít. A pénz az élethez kell, nem az íráshoz.

Gőgben és ostobaságban fetrengve, nagyképűen, örökké kényelmetlen testtartásban – mert a nyelvet azért csak mindennap bele kell dugni a pénzt tojó seggbe – elég macerás jelentős műveket írni. De hát drukkoljunk, hátha lesz, akinek így is sikerül.

Ami még rettentően szomorú, az az, hogy miközben az utolsó néhány, konszenzusos alapon működő intézmény a kultúra iránt elkötelezett, európai szellemben még mindig igyekszik úgy tenni, mintha normális országban élnék, a forradalmi csőcselék generációkra tönkreteszi a normalizálódás esélyét. És rettenetesen szomorú, hogy kipusztult a szolidaritás utolsó csírája is: hát hogy a fenében parádézhat valaki az irodalomban államtól lopott százmilliókkal, állami pénzből terjesztett irodalmi lappal, amikor pályatársak immár hetedik éve vannak feketelistán az úgynevezett „közmediában”, és szerkesztőségek, egzisztenciák lehetetlenülnek el? Mégis hogyan...?!

Kár, hogy a bosszúhadjárat élére valamikor tehetséges emberek is odaállnak, pusztán azért, mert ezzel a forradalmi bulival nagyot lehet kaszálni. Szomorúan figyelem, hogy válnak az egykor ígéretes emberek semmivé, és az a tapasztalatom, hogy alapvetően két dolog miatt: az egyik a pia, a másik a pénz. Sok nagy tehetségű embert tudnék felsorolni, akikkel ifjabb éveimben összehozott a sors, és akiket látva biztos voltam abban, hogy nagy műveket fognak írni. Nem írtak. Vagy alkoholisták lettek, vagy ráhajtottak a pénzre. Kár a meg nem írt könyvkért. És kár ezért az egész nyomorult, provinciális történetért.